

Antoni Goerne

Gospodarka czasu wojennego

Wojna i pokój to pojęcia tak biegunowo różne, że wymagają nie tylko różnych metod działania, ale nawet odrębnej psychiki. Ponieważ w ciągu długich okresów historii wojna była zjawiskiem częstym, większość ludzi posiadała zdolności przystosowania swej psychiki do wymogów wojennych i odwrotnie. Każde społeczeństwo posiada jednak dużą ilość ludzi specjalnie predysponowanych do służby Marsa obok jednostek bardzo cennych w normalnych warunkach pokojowych, a bezradnych w obliczu wymagań stawianych przez wojnę. Dotyczy to również życia gospodarczego. Głównym celem gospodarki czasów pokojowych to twórczość i oszczędność, gospodarka czasów wojennych podporządkowuje te cele — wymogom i celom wojennym, skierowanym na zniszczenie sił przeciwnika i podtrzymanie własnych aż do chwili zwycięstwa. Oczywiście w okresie nadzwyczajnej mechanizacji armii, również gospodarka w okresie pokoju myśli ustępować punkt za punktem wymogom ewentualnej obrony zbrojnej lub przewidzianej agresji. Wzajemne stosunki polityczne, gwarancje bezpieczeństwa, wreszcie zbrojenia innych państw określają wysokość ofiar, składanych codziennie Marsowi.

PSYCHOZA WOJENNA NIEMIEC

Nasz sąsiad zachodni daje nam przykład, jak można w ciągu kilku lat pokojowych podporządkować życiem gospodarcze kraju. Tempo zbrojeń Rzeszy niemieckiej początkowo zostało podyktowane koniecznością wyrównania braków, jakie powstały wskutek narzuconego traktatem wersalskim ograniczenia zbrojeń, zniszczenia floty wojennej zatopionej przez Niemców dla uniknięcia przekaza- nia jej państwu zwyciężskiemu, wreszcie wskutek również przymusowego skasowania powszechnej służby wojskowej. Niemcy jednak nie zatrzymała się na granicy wyrównania zbrojeń z sąsiadami, lecz poszły znacznie dalej niż przy puszczeniu, oceniając faktyczne możliwości gospodarcze Rzeszy. To, co od kilku lat obserwujemy w Niemczech jest podporządkowaniem całokształtu życia we wszystkich dziedzinach wymogom wojennym, jest to psychoza wojenna w okresie względnego pokoju.

Prowadzone są jednocześnie przygotowania w dwóch kierunkach:

a) przygotowania jak największej siły zbrojnej, moralnej, materialnej i ludzkiej dla zdruzgotania fizycznego przeciwników.

b) przygotowanie potężnej ekspansji gospodarczej w kierunku południa i wschodu przy pomocy nieznanej w dziejach wysiłku w rozbudowie autostrad i kanałów, nie pozbawionych zresztą bezpośredniego znaczenia strategicznego.

Wiadomo, że Niemcy z przed okresu wielkiej wojny, stosowały również wysiłek zbrojeń, który był jedną z przyczyn rozpętania wojny. Jednak przygotowania te nie wytrzymują żadnego porównania z tym, co się dzieje obecnie. Robiąc wówczas wiele dla przygotowania wojny, Niemcy nie podporządkowały jej całokształtu życia, utrzymując w kraju stan równowagi gospodarczej, oparty na zasadach systemu wolnej konkurencji z wysokim poziomem stopy życiowej, rozbudowanym ustawodawstwem socjalnym i mocnej walucie opartej na zrównoważonym obiegu pieniężnym i dużych zapasach złota.

Niemcy mogli wówczas przystąpić do wojny, lekceważąc siły przeciwnika i nie wierząc w udział Anglii w wojnie, mogli bez wywołania katastrofy gospodarczej zachować stan pokoju. Obecna sytuacja przedstawia się zgoła odmiennie.

WSZYSTKO DLA WOJNY

Według danych wywiadu gospodarczego i wynurzeń niemieckich mężów stanu, wynika, że Niemcy bezpośrednio na zbrojenia wydali w 1938 potworną kwotę 1100 mil. funtów, czyli około 22 miliardów złotych. Ogrom tej sumy będziemy mogli zrozumieć, jeśli przypomnimy, że bogata Anglia dopiero w obliczu bezpośredniego niebezpieczeństwa niemieckiego, uchwaliła kredyty na zbrojenia na okres 1939 w wysokości 580 mil. a w okresie do 1936 wydatki na ten cel nie przekraczały 110 — 120 milionów funtów i były podnoszone powoli w związku ze zbrojeniami niemieckimi i wypadkami na Dalekim Wschodzie. Oczywiście Anglia, nie znajduje się u kresu swych możliwości i norm, ostatnia decyzja o dwukrotnym powiększeniu armii terytorialnej automatycznie podnosi uchwalony już budżet zbrojeń.

Wymieniona kwota zbrojeń niemieckich bynajmniej nie wyczerpuje obrazu nadzwyczajnych inwestycji Rzeszy, tak lub inaczej związanych z wizją przyszłej ekspansji.

AUTOSTRADY, KANAŁY I PRZEMYSŁ WOJENNY

Kosztom pożyczek, emisji banknotów i podatków państwo w rozmiarach dotychczas nieznanych bierze udział w inwestycjach, zakrojonych na skalę gigantyczną.

W ciągu kilku lat wybudowano 11000 kilometrów autostrad, przecinających kraj we wszelkich kierunkach, zainwestowano olbrzymie kwoty w budowę kanałów wodnych, pogłębienie korytarzy i t. p. Dla pokonania różnicy poziomu wód, tam gdzie system sam okazał się zawodnym pobożono dźwigi podnoszące przy zastosowaniu siły elektrycznej potwornej wielkości baseny metalowe wraz z wprowadzonym do nich statkiem. Taki dźwиг w Magdeburgu dla pokonania różnicy poziomu Miłlandkanal i rzeki Elby przerzuca w ciągu 3 minut na wysokość 18 metrów basen wagi 5400 tonn, czyli około 350 wagonów 15-tonowych.

DROGI STWARZAJĄ BOGACTWO

Hitler wychodzi z założenia dawno uznanego przez ekonomistów, że nie bogactwo stwarza drogi, lecz drogi komunikacyjne stwarzają bogactwa. Budowa dróg nie wyczerpuje inwestycji państwowych, kosztem skarbu państwa zakładane są coraz to nowe zakłady mające na celu produkcję zastępczych surowców i materiałów pędnych dla uniezależnienia się od zagranicy. Tego charakteru zakłady kapitałowe pochłonięły tylko w 1938 przeszło 20 mil. zł., licząc według znanej waluty.

TAJEMNICE SYSTEMU

Ten system gospodarki możliwy był tylko przy sprawnie działającej śrubie podatkowej i systemie różnego rodzaju pożyczek i kredytów wewnętrznych. W ten sposób wyciągano około 50 — 55 proc. dochodu narodowego, obliczanego na 110 — 120 miliardów marek rocznie. Takiej proporcji w okresie pokoju bez wywołania rewolucji lub katastrofy gospodarczej nie udało się osiągnąć dotychczas żadnemu państwu.

Mężowie stanu i szaraczkowie zapytują, czy Hitler wynalazł tajemniczą różdżkę czarodziejską, czy system jego będzie działał zawsze jednakowo niezawodnie, czy też znajdzie wreszcie kres.

Aby na to pytanie odpowiedzieć

należy zanalizować drogi rozwoju obecnego stanu. W okresie gospodarki Hitlera nie było ani jednego roku bez deficytu budżetowego, z drugiej strony co rok powiększała się wysokość deficytu, ale jednocześnie z roku na rok wzrastały obroty gospodarcze kraju. W tych warunkach finansowych deficyt budżetowy lat ubiegłych, pozostając deficytem, zmniejszał się jako liczba stosunkowo w porównaniu ze wzrastającymi stale obrotami.

JAK UNIKNIĘTO KRYZYSU

Gospodarka typu grunderskiego z drugiej strony nie wciągnęła Niemcy w cykl normalnego kryzysu, gdyż umiejętnie sparaliżowano działanie kilku czynników zasadniczych, powodujących kryzys, mianowicie dzięki propagandzie i systemowi totalizmu utrzymano: a) stałe ceny żywności, b) stałe zarobki.

Te dwa czynniki w połączeniu z regulacją spożycia i regulacją produkcji przemysłowej oraz dzięki systemowi pompowania nadwyżek, pozwoliły unicestwić, lub raczej odroczyć moment kryzysowy. W każdym razie normalny cykl, gdy wskutek nadmiernego rozwoju przemysłowego wzrastają ceny zarobków i ceny żywności, a spadające ceny wyrobów przemysłowych zmuszają do ograniczania produkcji, dotychczas nie miał miejsca. Czy w tych warunkach,

system ma dane utrzymania się raz na zawsze.

KAMENIA FILOZOFICZNEGO NIE WYNALEŻLI

Należy wątpić, byłoby to odkryciem kamienia filozoficznego. Nie zależnie od tej, lub innej teorii kryzysu, istnieje normalne prawo odpływu i dopływu, które kładzie kres wszelkiej nadmiernej ekspansji na granicy wytrzymałości pojedynczych narodów i jednostek. Widzieliśmy już Niemców w okresie 1914 — 1918 — walczących z całym światem i widzieliśmy ich w okresie 1918 — 22 w okresie sie całkowitego rozprężenia organizacyjnego i moralnego. Oczywiście Niemcy nie są wygłodzone, jak twierdzi propaganda żydowska, ale niewątpliwie ma miejsce nadmierne nateżenie organizmu i pewne wyczerpanie wskutek wszelkiego rodzaju wyrzeczeń na rzecz całosci.

DWIE EWENTUALNOŚCI

W tych warunkach mogą zajść dwa zjawiska:

1) ewentualna wojna nie będzie mogła czerpać zapasów moralnych i psychicznych ze zdrowych i wypoczętych pokładów, nadwyrężonych już kilkuletnią psychozą gospodarczą - zbrojeniową,

2) już w okresie pokoju załame się możliwość dalszej ekspansji, powodując stan katastrofalny.

WIEKNE WŁOŚCI
NA KOSTIUMY
PŁASZCZE
I SUKNIE

Bicia Sobolewska
MARSZAŁKOWSKA-119

Inż. Ignacy Myszczyński

Nacjonalizm chrześcijański

Mussolini widzi tylko dwa rodzaje w ustroju państw: demokratyczne i totalistyczne. Pierwsze ideologicznie zaprezentowane przez liberalizm i socjalizm, drugie przez ideję ubóstwienia narodu i państwa — oba ustroje pojmują na ród w sposób materialistyczny i liczą się ze stroną moralną o tyle, o ile jest ona potrzebna dla

uzyskania dóbr materialnych. Mussolini pomija w swych rozważaniach ustrój państwa, jakim ono być powinno jeśli ma opierać się o prawo naturalne t. j. prawo, które pochodzi od Boga i któremu podlega cały świat.

Człowiek składa się z duszy i ciała a zatem właściwości i potrzeby obu tych składowych czę-

ści muszą być uwzględniane w życiu jednostki, rodziny i państwa. Według ideologii chrześcijańskiej zaspokojenie potrzeb duchowych zajmuje pierwsze miejsce, następnie idzie dobro materialne. Zharmonizowanie obu tych pierwiastków powinno być dążeniem każdego państwa narodowego. Antytezą ustroju takiego państwa jest międzynarodowa żydowska, dla której posiadanie środków materialnych jest wszystkim. W tym ustroju zaprzeczona jest istnieniu duszy, istnieniu Boga. Żydzi i podwładna masoneria stworzyła szereg teorii, opartych na tych założeniach. Najjaskrawszym przykładem jest sowiecka Rosja. Hitlerowskie Niemcy choć żydów usunęły, lecz uległy przemocy wplywowi ideologicznym masonerii, która choć formalnie przestała istnieć, lecz przez wpływy poprzednie przeprowadziła w Niemczech swą podstawową robotę — postawić na plan pierwszy i wyłączyć naród w koncepcji materialistycznej, a usunąć zupełnie pojęcie duszy i Boga.

Podział państw przeprowadzony przez Mussoliniego jest w świetle prawa przyrodzonego niesuszny. Jedynie według tej normy uzasadniony podział jest na państwa, uznające zasady chrześcijańskie i państwa nie uznające ich. Kościół Katolicki jest źródłem nieskazanych tych zasad. Realny stosunek więc polityki danego państwa do chrześcijaństwa jest problemem jego wartości moralnej. Współdziałanie demokracji zachodnich (Francji i Anglii) z Rosją sowiecką, jak i współdziałanie Mussoliniego z Niemcami ma na celu wyłącznie względy materialne. O. N. R. w 1934 wyraźnie wysunął prymat ideologii idealistycznej i obecnie wzywa, aby wszyscy Polacy szczerze zjednoczyli się pod tym hasłem, które powinno przejść po nad głowami naszych wrogów do patriotów wszystkich krajów, którzy chcą oprzeć istnienie swej ojczyzny na odwiecznej sprawiedliwości, jaką jest Bóg.

Zła przemiana materii przyspiesza starość

Zanieczyszczona krew wskutek złej przemiany materii może powodować szereg rozmaitych dolegliwości, bóle artretyczne, łamianie w kościach, bóle głowy, podenerwowanie, bezsenność, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, swędzenie skóry, skłonność do obruszek, plamy i wyrzuty na skórę, skłonność do tycia, mdłości, język obłożony. Choroby złej przemiany materii niszczą organizm i przyspieszają starość. Racjonalną, zgodną z naturą kuracją jest

normowanie czynności wątroby i nerw. Dwudziestoletnie doświadczenie wykazało, że w chorobach na tle złej przemiany materii, chronicznego zaparcia, kamieniach żółciowych, żółtaczce, artretyzmie ma zastosowanie „Cholekinaza“ H. Niemojewskiego. Broszury bezpłatnie wysyła Laboratorium Fizykochemiczne **CHOLEKINAZA H. NIEMOJEWSKIEGO** Warszawa, Nowy Świat 5 oraz apteki i sklepy apteczne.

Muzeum Parku Narodowego w Pieninach

Kierownictwo parku narodowego w Pieninach zalicza do najistotniejszych swoich zadań realizację celów naukowych i dydaktycznych.

W dziedzinach tych osiągnięto już b. pokaźne rezultaty. Wielką pomocą dla prac naukowych, prowadzonych w parku, jest pracownia naukowa, wyposażona w potrzebne instrumenty oraz stale uzupełniana biblioteka parku, w której dało się już skompletować przeszło 300 tomów najróżniejszych prac ze wszystkich dziedzin, mających coś wspólnego z par-

kiem i związanymi z nim zagadnieniami.

Dla celów dydaktycznych zorganizowano Muzeum Parku Narodowego. Posiada ono 200 eksponatów w dziale geologicznym, 800 w dziale botanicznym, 2500 — w zoologicznym i 500 cennych pozycji w dziale etnograficznym.

Nowoczesny sposób prowadzenia prac nad organizacją muzeum i ciągłe staranie powiększanie ilości zbiorów przyczynia się do tego, że wkrótce muzeum parku narodowego w Pieninach zajmie bardzo poważne miejsce wśród muzeów regionalnych.

POŚPIESZ SIĘ — już jest bowiem na wyczerpaniu niezmiernie ciekawa i aktualna książka

JANA WSZEBORA Polaka z Prus Wschodnich

„Głos Krwi i Ziemi“

Do nabycia w składzie głównym „Kronika Rodzinna“ — Warszawa Podwale 4 oraz we wszystkich księgarniach Cena tylko zł. 1.—

WYCZERPANIE ZAPASÓW ZŁOTA I DEWIZ

Aby nie być gołosłownym przypomnamy, że wobec braku surowców i deficytowego bilansu handlowego, Rzesza prawie bez reszty wyczerpała miliardowe zapasy

Przylączenie Austrii i Sudetów, umotywowane względami rasowymi, z punktu widzenia samowystarczalności gospodarczej, sytuacji nie poprawiło, gdyż deficytowa i biedna w surowce Austria faktycznie była na utrzymaniu Europy, a Sudety, jako kraj wybitnie

Nic nie zastąpi w ekstraktach: **BARSZCZ, KAWA, GRZYBY**
W GOSPODARSTWIE, W TURYSTYCE, NA POŁOWANIU, W SPORCIE I W HARCERSTWIE
firma: **„VIVEX“**
Produkty te nie wymagają gotowania.
Warszawa, Zygmuntowska 8, tel. 10-43-92.

złota, nagromadzone poprzednio, że wydatkowała całkowicie duże zapasy złota, około 700 milionów marek, zdobyte w Wiedniu po dokonanym Anschlussie, że obecnie dalsze ewent. zabory nie rodują już wielkich możliwości pod tym względem, gdyż nawet Holandia, aby zmniejszyć apetyty niemieckie wywoziła swoje złoto do Ameryki. Tymczasem przy utrzymaniu obecnego tempa pracy, pomimo gospodarki zastępczo - surowcowej, dalszy przywóz surowców i środków żywnościowych jest konieczny, a bilans pozostanie deficytowym, gdyż ekspansja pochłania takie ilości wyrobów krajowych, że brak dostatecznych nadwyżek, któreby można wywieźć. Nawet jeśli Niemcy przełamają blokadę gospodarczą, jak to miało miejsce z Rumunią — w końcu zabraknie dewiz.

POŻYCZKI ZAGRANICZNEJ JUŻ NIE DOSTANA

Ten brak może zrównoważyć tylko pożyczka zagraniczna, a tej dzisiaj Niemcy nie otrzymają.

uprzemysłowiony, gospodarczo same tracą, a sytuacji Rzeszy nie poprawia.

DZIAŁANIA WOJENNE BEZ WYSTRZAŁU

Ten stan wojny gospodarczej zmusił do zajęcia resztek Czechosłowacji, dającej pewne nadzieje apropracyjne i duże zapasy amunicji, obiektów i lotnictwa. Również zajęcie Kłajpedy ma pewne znaczenie z punktu widzenia kontroli nad nadwyżkami zboża i innych produktów eksportowych Litwy.

Oczywiście celem ostatnich zaborów było również zdobycie strategicznych punktów wypadowych dla dalszej ekspansji.

NIEMCY ZAWSZE ZNAJDĄ SWĄ LUBITANIE

W każdym razie kroki te muszą być przez świat traktowane, jako wejście w specyficzny okres wojenny, w którym armaty jeszcze nie grają, ale już podróżują i szanują. Stan ten, zmuszając inne państwa do zbrojeń, wciąga również Niemcy w wir, którego naturalnym zakończeniem będzie wojna, lub katastrofa gospodarcza, połączone z rewolucją. Tertium non datur. Niemcy są zlymi psychologami i zawsze znajdują swą Lubitanie. Sprowokowawszy wysięg zbrojeń, Niemcy muszą za nim nadążyć, tymbarziej, że jedne wydalki gonią drugie. Olbrzymie wkłady na autostrady mogą być usprawiedliwione tylko w drodze nadzwyczajnego wysiłku w dziale przemysłu samochodowego. W 1932 w produkowano w Niemczech 41.000 wozów, w 1933 — 131.000, w 1937 — 250.000. A co dalej?

Budując autostrady i kanały zaniebano koleje, z których przedwojenne Niemcy były tak dumne, a więc nowe wydatki w tej dziedzinie?

PSYCHOZIE ZDROWY ODRUCH ODPORU

Jaki stąd wniosek dla Polski? Gdy poza naszą granicą zachodnią gromadzi się naładowanie o tak wysokim napięciu, byłoby opieszalnością bagatelizować istotny stan rzeczy i pozostawać w błogostanie. Zdrowy rozum nakazuje w obliczu niebezpieczeństwa zdobyć się na maksimum wysiłku dla zapewnienia sobie sił chociażby w przybliżeniu, wystarczających dla sprostanania zadaniom. Trudno być prorokiem i przepowiadać dzień i godzinę lub obliczać kto z kim i przeciwko komu. Z pewnością można tylko powiedzieć, że jeśli wojna wybuchnie, to ściganie tym razem wszystkie państwa Europy a nawet świata. Wyjądowanie może być tak wielkie, że żadne sojusze nie pomogą bezpośrednio zagrożonym, jeśli nie będą mieli dostatecznego zapasu własnych rezerw moralnych, materialnych i ludzkich, dla odparcia pierwszego uderzenia. Pamiętając o tym, musimy się już dziś zdobyć na psychikę wojenną we wszystkich dziedzinach życia.

REFORMACKIE PIŁUŁKI
Z ZAKONNIKIEM
ŁAGODNIE PRZECZYSLAJĄ I REGULUJĄ ŻOŁADK

Pióra wieczne
po cenach fabrycznych
tylko
W CENTRALI WIECZNYCH PIÓR

„PIONIER“
ul. Kaz. Makowski
ul. Marszałkowska 111
OBOK KINA „ŚWIATOWID“